

מסורת הש"ס

(א) מגילה ח:ז (ב) רש"ל מ"ו, (א) [סוטה מט:ז], (ד) רש"ל מ"ו, (ה) [ב"מ מט: ע"ש], (ו) י"ג ספר, (ז) י"ג אמר, (ח) סוטה מט: (ט) [נדרכות לה: וזימות עב: גם בע"י ליתא מלת בעינא וכן לעיל בסמוך במסותא מיקן], (י) [ר"ה לא], (יז) ע"ז ט"ו, (ל) בס"א ליתא מתא, (מ) [ג"ל ושמה], (נ) בס"א: מלכות הרשעה,

הגהות הגר"א

[א] גמ' אשר חרפו. נדפס בצ"ו רש"ל מוחק זה נמחק ההג"ה: [ב] שם ואנשי גבול. נמחק חכמת גבול. וי"צ חול: [ג] שם לפני הדור כפני הכלל. נמחק: [ד] שם וסר מרע משמולל. נדפס בצ"ו רש"ל מ"ו נמחק ההג"ה:

מוסף רש"י

בית הוועד יהיה לזנות. בית הוועד של חכמים יהיה לבית זנות, שכל החכמים ואין למד תורה ויהיה חרב מאין איש ובעלי זימה מתגודדים שם, מפני שחן לעיר היו בית מדרשות שלהם (סוטה סח:). ששת אלפים שנה הרי עלמא. נגזר על העולם להחקים, כמנין ימי השבוע, וזיוס השביעי שבת ונשבעת אלפים טח לעולם (ע"ז טו.). שני אלפים תורה. שני אלפים לשלשים נגזר עליו להיות מוה, כלל מוה, ורשני אלפים תורה. כלל ימות המשיח (שם).

אם סוכס דוד הנופלת. מלכות דוד שנפלה להכי קרי משיח בר נפלי:

עד שהראשונה פקודה. עד שלא כלתה זרה ראשונה שניה ממחרת לבא. פקודה כמו לא נפקד (במדבר לא): **שצוע**. שמיטה: **והמטירסי**

על עיר אחס. שהיא מעט מטר ויהא רעב במקום זה ושזעב במקום

את סוכת דוד הנופלת א"ל הכי אמר רבי יוחנן דור שבן דוד בא בו תלמידי חכמים מתמעטים והשאר עיניהם כלות ביגון ואנחה וצרות רבות וגזרות קשות מתחדשות עד שהראשונה פקודה שניה ממחרת לבא ת"ר שבוע שבן דוד בא בו שנה ראשונה מתקיים מקרא זה וְהַמִּטְרִי עַל עִיר אַחַת וְעַל עִיר אַחַת לֹא אִמְטִיר שְׁנִיָּה חִצִּי רֶעֶב מִשְׁתַּלְחִים שְׁלִישִׁית רֶעֶב גָּדוֹל וּמִתִּים אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וּטַף חֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה וְתוֹרָה מִשְׁתַּכַּחַת מְלוּמְדִּיה בְּרַבִּיעִית שׁוֹבֵעַ וְאִינוּ שׁוֹבֵעַ בַּחֲמִישִׁית שׁוֹבֵעַ גָּדוֹל וְאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין וְשִׁמְחִין וְתוֹרָה חוֹזֶרֶת לְלוּמְדִּיה ^(ב)בששית קולות בשביעית מלחמות במוצאי שביעית בן דוד בא אמר רב יוסף הא כמה שביעית דהוה כן ולא אתא אמר אביי בששית קולות בשביעית מלחמות מי הוה ועוד כסדרן מי הוה ^(א)[א] ^(צ2)(אשר חרפו אויביך ה' אשר חרפו עקבות משיחך) ^(ג)בית הוועד יהיה לזנות והגליל יחרב והגבלן יאשם ^[ג] ואנשי גבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו והכמת הסופרים תסרה ויראי חטא ימאסו ^[ג] ופני הדור כפני כלב והאמת נעדרת שנאמר וַתְּהִי הָאֵמֶת נֶעְדֶּרֶת וַיִּרְאִי מֶרַע מִשְׁתּוֹלָל) מאי ותהי האמת נעדרת אמרי דבי רב מלמד שנעשית עדרים עדרים והולכת לה מאי וסר מרע משתולל אמרי דבי ר' שילא כל מי שסר מרע משתולל על הבריות אמר רבא מריש הוה אמינא ליכא קושטא בעלמא אמר לי ^(א)ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה רב טביומי שמיה דאי הוו יהבי ליה כל חללי דעלמא לא הוה משני בדבוריה זימנא חדא איקלעי לההוא אתרא וקושטא שמיה ולא הוו משני בדיבוריהו ולא הוה מייט איניש מהתם בלא זימניה נסיבי איתתא מינהון והוו לי תרתין בנין מינה יומא חד הוה יתבא דביתיה וקא חייפא רישה אתאי שיבכתה מרפא אדשא ”סבר לאו אורח ארעא ”אמר לה ליתא הכא שכיבו ליה תרתין בנין אתו אינשי דאתרא לקמיה אמרו ליה מאי האי אמר להו הכי הוה מעשה א"ל במטותא מינד פוק מאתריך ולא תגרי בהו מותנא בהנד אינשי תניא ר' נהוראי אומר דור שבן דוד בא בו ^(א)נערים ולבינו פני זקנים וזקנים יעמדו לפני נערים

רודפין אחר היין ומשתכרין ומתייקר היין אע"פ שרוב יין צעולם: **כלו הפך לנן טסור הוא**. כשפשט הנגע בכל העור. כך כשהנפכה כל המלכות למינות תבא גאולה: **כי ידין ה' עמו**. להביא להם גאולה: **כי יראה כי אולס יד**. שתלך ותחזק ידן של מסורות ומלליחין צמלשינותן: **שיטמעטו הפלמידים**. שמחזיקין ידי ישראל להחזיקן למוטב: **שפכלה פרוטה**. והיינו אזלת יד שיהו ידים ריקניות: **כציבול**. כאלו יכולין לומר דבר זה כלפי מעלה: **אין עוזר ואין סומך לישראל**. שהיו שפלים למלך ואומר אין עוזר וסומך שהיו מתיאשין מן הגאולה: **דמעסקי ציה**. לידע ממי יבא: **ועקרב**. נושך האדם פתאום: **וחד חרוב**. שאלף שנה יהיה חרוב חוץ מששת אלפים אלו דהיינו אלף שביעי: **פרי**. אלפים הוא חרב אלף שביעי ואלף שמיני: יומו של הקב"ה אלף שנה שנאמר כי אלף שנים צעניך כיום אתמול כי יעבור: **משמט**. ונעשה חרב: **שכנו שצס**. שהעולם משמט: **הוי ענלמא**. העולם כך מתקיים: **צ' אלפים היה ססו**. מתח^ל שלא יתנה עדיין מורה והיה העולם כמוהו ומאדס הראשון עד שהיה אצרהס כן נ"צ שנה איכא אלפים שנה כדמוכחי קראי דכשנשלמו אלפים שנה עסק אצרהס בתורה שנאמר (בראשית יג) ואת הנפש אשר עשו בחרן ומתרגמינן דשעבידו לאורייתא בחרן ולתרינן בתסכת ע"ז (דף טו.) גמירי דההוא שעמא הוה אצרהס בר חמשין ותמתי שנין: **ושני אלפים סורה**. מן הנפש אשר עשו בחרן עד [אלפים] שנות המשיח ארבעים ^(א)ושמנה שנה עד שנולד יצחק וששים שנה משנולד יצחק עד שנולד יעקב הרי ק"ח וק"ל שהיו ליעקב כשצא למצרים הרי רל"ח ורד"ו שעמדו צמלרים הרי תמ"ח ומשיאלו ממלרים עד שנבנה בית ראשון ת"פ דתמיז (מלס א ו) והיה צשמנים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים וגו' הרי מתקכ"ח ות"י שעמד בית ראשון כדמוכחי קראי על פי חשבון שנות המלכים וע' דגלות צבל ות"כ שעמד בית שני הרי תמ"ח ומתקכ"ח הרי אלפים פחות קע"צ וקע"צ קודס השלמת ד' אלפים נחרצ הבית ולסוף אותן קע"צ נשלמו שני אלפים תורה ואידי דלמר שני אלפים תוהו קאמר שני אלפים תורה ולא שמכלה תורה אחר שני אלפים. מ"ר: **ושני אלפים שנות המשיח**. שלאחר שני אלפים תורה הוה דינו שיצא משיח ותכלה הגלות ^(א)ויצטל השיעבוד מישראל: **אכל**

יובת קמה באמה וכלה בחמותה ופני הדור כפני כלב ואין הבן מתבייש מאביו תניא ר' נחמיה אומר דור שבן דוד בא בו העזות תרבה והיוקר יעות והגפן יתן פריו והיין ביוקר ונהפכה כל המלכות למינות ואין תוכחה מסייע ליה לר' יצחק דא"ר יצחק אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות אמר רבא מאי קרא ⁵כולו הפך לבן טהור הוא ת"ר ⁶כי ידין ה' עמו [וגו'] כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב אין בן דוד בא עד שירבו המסורות ד"א עד שיתמעטו התלמידים ד"א עד שתכלה פרוטה מן הכיס ד"א עד שיתייאשו מן הגאולה שנאמר ואפס עצור ועזוב כביכול אין סומך ועוזר לישראל כי הא דר' זירא כי הוה משבח רבנן דמעסקי ביה אמר להו במטותא ^(א)בעינא מנייכו לא תרחקוה דתנינא ג' באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב אמר רב קטינא ^(א)שית אלפי שני הוו עלמא וחד חרוב שנאמר וַיִּנְשָׁב ה' לבדו ביום ההוא אביי אמר תרי חרוב שנאמר ”יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו תניא כותיה דרב קטינא כשם שהשביעית משמטת שנה אחת לז' שנים כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה שנאמר וינשגב ה' לבדו ביום ההוא ואומר ”מזמור שיר ליום השבת יום שכולו שבת ואומר ”כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור ”תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה היו עלמא שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח ובעונותינו

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

רודפין אחר היין ומשתכרין ומתייקר היין אע"פ שרוב יין צעולם: **כלו הפך לנן טסור הוא**. כשפשט הנגע בכל העור. כך כשהנפכה כל המלכות למינות תבא גאולה: **כי ידין ה' עמו**. להביא להם גאולה: **כי יראה כי אולס יד**. שתלך ותחזק ידן של מסורות ומלליחין צמלשינותן: **שיטמעטו הפלמידים**. שמחזיקין ידי ישראל להחזיקין למוטב: **שפכלה פרוטה**. והיינו אזלת יד שיהו ידים ריקניות: **כציבול**. כאלו יכולין לומר דבר זה כלפי מעלה: **אין עוזר ואין סומך לישראל**. שהיו שפלים למלך ואומר אין עוזר וסומך שהיו מתיאשין מן הגאולה: **דמעסקי ציה**. לידע ממי יבא: **ועקרב**. נושך האדם פתאום: **וחד חרוב**. שאלף שנה יהיה חרוב חוץ מששת אלפים אלו דהיינו אלף שביעי: **פרי**. אלפים הוא חרב אלף שביעי ואלף שמיני: יומו של הקב"ה אלף שנה שנאמר כי אלף שנים צעניך כיום אתמול כי יעבור: **משמט**. ונעשה חרב: **שכנו שצס**. שהעולם משמט: **הוי ענלמא**. העולם כך מתקיים: **צ' אלפים היה ססו**. מתח^ל שלא יתנה עדיין מורה והיה העולם כמוהו ומאדס הראשון עד שהיה אצרהס כן נ"צ שנה איכא אלפים שנה כדמוכחי קראי דכשנשלמו אלפים שנה עסק אצרהס בתורה שנאמר (בראשית יג) ואת הנפש אשר עשו בחרן ומתרגמינן דשעבידו לאורייתא בחרן ולתרינן בתסכת ע"ז (דף טו.) גמירי דההוא שעמא הוה אצרהס בר חמשין ותמתי שנין: **ושני אלפים סורה**. מן הנפש אשר עשו בחרן עד [אלפים] שנות המשיח ארבעים ^(א)ושמנה שנה עד שנולד יצחק וששים שנה משנולד יצחק עד שנולד יעקב הרי ק"ח וק"ל שהיו ליעקב כשצא למצרים הרי רל"ח ורד"ו שעמדו צמלרים הרי תמ"ח ומשיאלו ממלרים עד שנבנה בית ראשון ת"פ דתמיז (מלס א ו) והיה צשמנים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים וגו' הרי מתקכ"ח ות"י שעמד בית ראשון כדמוכחי קראי על פי חשבון שנות המלכים וע' דגלות צבל ות"כ שעמד בית שני הרי תמ"ח ומתקכ"ח הרי אלפים פחות קע"צ וקע"צ קודס השלמת ד' אלפים נחרצ הבית ולסוף אותן קע"צ נשלמו שני אלפים תורה ואידי דלמר שני אלפים תוהו קאמר שני אלפים תורה ולא שמכלה תורה אחר שני אלפים. מ"ר: **ושני אלפים שנות המשיח**. שלאחר שני אלפים תורה הוה דינו שיצא משיח ותכלה הגלות ^(א)ויצטל השיעבוד מישראל: **אכל**

יובת קמה באמה וכלה בחמותה ופני הדור כפני כלב ואין הבן מתבייש מאביו תניא ר' נחמיה אומר דור שבן דוד בא בו העזות תרבה והיוקר יעות והגפן יתן פריו והיין ביוקר ונהפכה כל המלכות למינות ואין תוכחה מסייע ליה לר' יצחק דא"ר יצחק אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות אמר רבא מאי קרא ⁵כולו הפך לבן טהור הוא ת"ר ⁶כי ידין ה' עמו [וגו'] כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב אין בן דוד בא עד שירבו המסורות ד"א עד שיתמעטו התלמידים ד"א עד שתכלה פרוטה מן הכיס ד"א עד שיתייאשו מן הגאולה שנאמר ואפס עצור ועזוב כביכול אין סומך ועוזר לישראל כי הא דר' זירא כי הוה משבח רבנן דמעסקי ביה אמר להו במטותא ^(א)בעינא מנייכו לא תרחקוה דתנינא ג' באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב אמר רב קטינא ^(א)שית אלפי שני הוו עלמא וחד חרוב שנאמר וַיִּנְשָׁב ה' לבדו ביום ההוא אביי אמר תרי חרוב שנאמר ”יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו תניא כותיה דרב קטינא כשם שהשביעית משמטת שנה אחת לז' שנים כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה שנאמר וינשגב ה' לבדו ביום ההוא ואומר ”מזמור שיר ליום השבת יום שכולו שבת ואומר ”כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור ”תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה היו עלמא שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח ובעונותינו

צו.

תורה אור

- ↑ וגם אנכי מנעתי מבם את הגשם בעוד שלשה חדשים לקציר והמטירתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אִמְטִיר חֲלָקָה אחת תפטר וחלָקָה אֲשֶׁר לֹא תִמְטִיר עָלֶיהָ עמוס ד ז
- ↑ אֲשֶׁר חָרְפוּ אוֹיְבֶיךָ וְ אֲשֶׁר חָרְפוּ עַקְבוֹת מְשִׁיחֶךָ: תהלים פט נב
- ↑ ותהי האמת נעדרת ויִסָּר מֶרַע מִשְׁתּוֹלָל וַיִּרְאִי וְיָרַע בְּעֵינָיו כִּי אֵין בְּחִמְתָּהּ אִיְבִי אִישׁ אֲנָשִׁי מִיכָּה ז ו
- ↑ כי בן נגבל אב בת קמה באמה בלה בןממה אבִי אִישׁ אֲנָשִׁי בִּיתוֹ:
- ↑ וַיִּרְאָה הַבֶּן וְהַגֵּזֶה כִּסְיָהּ הַצָּרֶעֶת אֵת כָּל בְּשָׂרָהּ וְטָהַר אֵת הַגָּזֶעַ בְּלֹו הָפֶךְ לְבֶן טָהוֹר הָיָא:
- ↑ כי יִדִּין וְ עֲמֹו וְעַל עֲבָדָיו יִתְנַחֵם כִּי יִרְאָה כִּי אֲזֻלָּת דִּי אָפֶס עֲצוֹר וְעֻזָּב: דברים לב לו
- ↑ עֲיִנֵּי גְבוּהוֹת אָדָם שֶׁפֶל וְשׁוֹחֲרוֹם אֲנָשִׁים וְנִשְׁגָּב וְ לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:
- ↑ יִחְיֶנּוּ מִיָּמִים בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְקָמְנוּ וְנִתְּנָה לָפָנֵינוּ: הושע ו ב
- ↑ וְהָרָם כְּרִאִים קָרְנֵי בְלֹחֵי בִשְׁמוֹן רַעֲנָן: תהלים צב יא
- ↑ כִּי אֵלֶּף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ בַּיּוֹם אֲתֻמּוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאֲשִׁמּוּרָה בְּלִלְקָה:
- ↑ תהלים צ ד